

Катарина З. Минић¹

Универзитет у Нишу

Филозофски факултет

Департман за германистику

<https://orcid.org/0009-0009-9894-4133>

УСКЛАЂЕНОСТ ЗАДАТАКА У УЏБЕНИКУ *DEUTSCH – DAS WILL ICH! 1* СА СТАНДАРДИМА ПОСТИГНУЋА ЗА ДРУГИ СТРАНИ ЈЕЗИК

Предмет овог рада јесте анализа усклађености задатака у уџбенику *Deutsch – Das will ich! 1* за пети разред основне школе са прописаним *Опшћим стандардима постигнућа за крај основног образовања за други страни језик*. Циљ истраживања је да се утврди у којој мери задаци у анализираном уџбенику подржавају развој опште предметне компетенције и специфичних предметних компетенција, пре свега функционално-прагматичке, лингвистичке и интеркултурне компетенције. Истраживање је засновано на квантитативно-квалитативној анализи садржаја, а корпус чине 163 задатка из уџбеника. Задаци су најпре евидентирани по лекцијама, а затим су анализирани према компетенцијама, језичким активностима и нивоима постигнућа које подржавају. Резултати показују да су задаци у највећој мери усмерени ка стандардима основног нивоа, што је очекивано с обзиром на узраст ученика и чињеницу да је реч о првој години учења немачког језика као другог страног језика. Најзаступљеније су функционално-прагматичка и лингвистичка компетенција, док су медијација, интеркултурна компетенција и задаци средњег нивоа мање присутни. Добијени резултати указују на то да је уџбеник у значајној мери усклађен са стандардима постигнућа на основном нивоу, али и да би га било могуће унапредити већом заступљеношћу задатака који подстичу медијацију, интеркултурно учење и диференцирани рад.

Кључне речи: основна школа, пети разред, немачки језик као други страни језик, стандарди постигнућа, задаци, анализа уџбеника, *Deutsch – Das will ich! 1*

Увод

Савремени образовни системи све више се заснивају на јасно дефинисаним исходима учења и образовним стандардима, јер се њима прецизирају знања, вештине и умења која ученици треба да развију током одређеног образовног циклуса. У настави страних језика стандарди имају посебан значај, будући да омогућавају систематско праћење развоја комуникативне компетенције, језичке писмености и способности ученика да се страним језиком служи у различитим комуникативним ситуацијама.

У документу *Образовни стандарди за крај обавезног образовања* стандарди су дефинисани као искази о темељним знањима, вештинама и умењима које ученици треба да стекну на одређеном нивоу образовања (STANIĆ, IVANIĆ i dr. 2010: 5). Они представљају конкретизацију наставних циљева и исхода, али истовремено

¹ kminic4@gmail.com

но имају и евалуативну функцију, јер омогућавају процену степена остварености очекиваних постигнућа (BAUCAL 2013: 7–23). У том смислу, стандарди у настави страних језика повезују наставни програм, исходе учења, наставне материјале и проверу постигнућа ученика.

Уџбеник у настави страног језика и даље има важну улогу, јер најчешће представља основни наставни материјал и један од главних ослонаца у планирању, организовању и реализацији наставе. Иако наставник има могућност да у наставни процес укључује различите додатне материјале, избор, структура и типови задатака у уџбенику у великој мери усмеравају наставни рад. Због тога је важно испитати у којој мери задаци у уџбенику подржавају развијање компетенција и стандарда прописаних за одређени образовни ниво.

Предмет овог рада јесте анализа усклађености задатака у уџбенику *Deutsch – Das will ich! 1* за пети разред основне школе са Општим стандардима постигнућа за крај основног образовања за други страни језик. Термин „задаци“ у овом раду користи се као шири термин који обухвата све активности у уџбенику усмерене ка разумевању, увежбавању, примени и провери језичких садржаја. Овакво терминолошко решење примењено је зато што анализа не обухвата само задатке намењене механичком увежбавању, већ све задатке који на било који начин доприносе развоју језичких вештина и компетенција.

Циљ истраживања је да се утврди да ли и у којој мери задаци у анализираном уџбенику омогућавају развијање стандарда постигнућа за други страни језик. Полази се од претпоставке да ће, због узраста ученика и чињенице да је реч о првој години учења немачког језика као другог страног језика, већина задатака бити усмерена ка основном нивоу постигнућа. Истовремено се испитује да ли уџбеник пружа могућности за развијање различитих компетенција, пре свега функционално-прагматичке, лингвистичке и интеркултурне компетенције.

Рад је организован у неколико целина. Након увода, у теоријском оквиру разматрају се значај вишејезичности, комуникативне компетенције и повезаност наставних програма, исхода учења и образовних стандарда. Потом се представљају општи стандарди, општа предметна компетенција и специфичне предметне компетенције у настави страних језика. У методолошком делу описани су корпус, јединица анализе, поступак анализе и ограничења истраживања. У централном делу рада приказани су резултати анализе задатака у уџбенику, уз репрезентативне примере, док се у завршном делу износе закључци и препоруке за даља истраживања.

Теоријски оквир

Учење страних језика има значајно место у савременом образовно-васпитном систему, јер доприноси развоју комуникативних, социјалних и интеркултурних компетенција ученика. У школском контексту страни језик није само наставни предмет усмерен на усвајање лексичких и граматичких садржаја, већ и средство за развијање способности комуникације, разумевања других култура и активног учења у вишејезичном и мултикултурном окружењу. У том смислу, настава страних језика повезана је са ширим образовним циљевима, међу којима се посебно издвајају развијање језичке писмености, интеркултурне осетљивости и способности за целоживотно учење.

Вишејезичност представља једну од кључних компетенција савременог човека. Бугарски вишејезичност посматра као планетарну, социјалну и индивидуалну појаву, наглашавајући да она доприноси ширењу толеранције, превазилажењу стереотипа и бољем разумевању различитих језичких и културних заједница (BUGARSKI 2002). У савременим приступима настави страних језика вишејезичност се не посматра одвојено од интеркултуралности, јер учење језика подразумева и упознавање начина живота, културних образаца, вредности и комуникативних норми заједница које се тим језиком служе. Дурбаба истиче да вишејезичност и интеркултуралност заједно представљају важан основ за реформе у области учења и наставе страних језика (DURBABA 2021: 51–57).

У образовном систему Србије учење страних језика организовано је тако да ученици од раног узраста развијају језичке компетенције. Према Базићу и Секулић, од школске 2003. године први страни језик учи се од првог разреда основне школе, док се други страни језик уводи од петог разреда, при чему школе бирају један од понуђених језика, међу којима је и немачки језик (BAZIĆ, SEKULIĆ 2017: 65–85). Други страни језик, самим тим, има специфичан положај у наставном систему: ученици га почињу учити у узрасту у ком већ имају одређено искуство са учењем првог страног језика, али су њихове компетенције у другом страном језику на почетном нивоу. Због тога наставни материјали за пети разред треба да буду прилагођени почетном нивоу учења, али и да постепено уводе ученике у развијање различитих језичких вештина и компетенција.

Основни циљ наставе страног језика јесте развијање комуникативне компетенције. То значи да ученик не треба само да усвоји одређени број речи и граматичких правила, већ да буде оспособљен да језик користи у складу са комуникативном ситуацијом, темом, саговорником и сврхом комуникације. У том контексту, језичке активности у настави треба да буду усмерене ка разумевању, изражавању, интеракцији и преношењу значења. Такво схватање наставе страног језика посебно је важно у анализи уџбеничких задатака, јер се њихова вредност не процењује само на основу броја језичких јединица које увежбавају, већ и на основу тога у којој мери омогућавају ученику да језик употреби у смисленом контексту.

Уџбеник има важну посредничку улогу између наставног програма, исхода учења, стандарда постигнућа и наставне праксе. Иако уџбеник не представља једини наставни материјал, он је у школској пракси најчешће основни ослонац за планирање и реализацију наставе. Према Приручнику *Ойшійи сїандарди йосїїїнућа за крај основної образовања за сїране језике*, наставник има слободу да уџбеник користи креативно и да га комбинује са другим изворима, али је обавезујући оквир наставе одређен наставним програмом, исходима учења и образовним стандардима (DURBABA, ĐURIĆ i dr. 2017). Због тога уџбеник не би требало изједначавати са наставним програмом, иако у пракси често има управо такву функцију.

Наставни програм, исходи учења и образовни стандарди међусобно су повезани елементи наставног процеса. Наставни програм одређује садржаје и активности који се реализују у оквиру одређеног образовног периода, исходи учења описују шта ученик треба да зна, разуме и уме да уради након процеса учења, док стандарди постигнућа омогућавају процену степена у којем су очекивана постигнућа остварена. У настави страних језика стандарди су посебно значајни јер омогућавају праћење развоја различитих језичких вештина и компетенција: разумева-

ња говора, разумевања писаног текста, усменог и писаног изражавања, медијације, лингвистичке и интеркултурне компетенције.

Из ове перспективе, анализа уџбеничких задатака представља важан начин да се испита у којој мери наставни материјал подржава остваривање прописаних стандарда. Задатак у уџбенику није само средство за увежбавање одређене језичке јединице, већ и дидактички инструмент кроз који се ученик усмерава ка разумевању, употреби, примени и повезивању језичких садржаја. Због тога је у анализи уџбеника важно испитати које компетенције задаци развијају, којим нивоима постигнућа припадају и да ли омогућавају постепен и уравнотежен развој језичких способности ученика.

У контексту овог рада, теоријски оквир заснива се на схватању да је уџбеник значајан, али не и једини носилац наставног процеса, као и на претпоставци да задаци у уџбенику треба да буду усклађени са стандардима постигнућа за други страни језик. Анализа задатака у уџбенику *Deutsch – Das will ich! 1* стога омогућава увид у то које компетенције овај уџбеник највише подржава, у којој мери је прилагођен почетном нивоу учења немачког језика и које аспекте наставе би било потребно додатно развијати кроз наставничку интервенцију, допунске материјале или будућа уџбеничка решења.

Претходна истраживања и релевантни приступи анализи уџбеника

Досадашња истраживања о образовним стандардима указују на то да стандарди имају важну улогу у планирању, реализацији и вредновању наставног процеса. Они наставницима омогућавају да јасније сагледају очекивана постигнућа ученика, да наставу усмере ка развоју одређених компетенција и да прате степен остварености исхода учења. Бауцал истиче да стандарди образовних постигнућа нису само дескриптивни искази о томе шта ученик треба да зна и уме, већ имају и евалуативну функцију, јер омогућавају процену да ли је одређени ниво постигнућа остварен (BAUCAL 2013: 7–23). Ово је посебно значајно у настави страних језика, у којој се постигнућа ученика не односе само на усвајање језичких знања, већ и на способност употребе језика у комуникативним ситуацијама.

Истраживања која се баве применом стандарда у настави показују да је начин њиховог разумевања од пресудног значаја за наставну праксу. Кленовски указује на то да стандарде не треба посматрати искључиво као фиксне критеријуме, већ као континуум развоја ученичких постигнућа (KLENOWSKI 2013: 36–51). Такав приступ посебно је важан у настави страног језика, јер се језичке компетенције развијају постепено, кроз различите активности, задатке и облике комуникације. У том смислу, анализа задатака у уџбенику треба да покаже не само да ли је одређени стандард формално присутан, већ и да ли задатак омогућава поступно развијање компетенције која је тим стандардом предвиђена.

На могуће проблеме у примени стандарда указују и Хамилтон, Берендс и Стечер, који запажају да наставници у системима заснованим на стандардизованој одговорности понекад наставу усмеравају превасходно ка постизању бољих резултата на тестовима (HAMILTON, BERENDS i dr. 2005). Овај налаз је значајан јер показује да стандарди, уколико се примењују механички, могу сузити наставни процес. Због тога је важно да се стандарди не схвате само као инструмент провере, већ као оријентир за развој наставе и избор наставних активности које ученика

воде ка функционалној употреби језика.

У настави страних језика уџбеник има значајну улогу у повезивању наставног програма, исхода учења и стандарда постигнућа. Према *Приручнику Ойштии сѿиандарди йосѿиинућа за крај основној образовања за сѿиране језике*, уџбеник не би требало да буде једини оквир наставе, али у школској пракси често представља основни наставни материјал на који се наставници ослањају приликом планирања и реализације часова (DURBABA, ĐURIĆ i dr. 2017). Управо због тога анализа уџбеничких задатака има посебан значај: она омогућава да се утврди које компетенције уџбеник подржава, који стандарди су најзаступљенији и у којој мери наставни материјал омогућава развој комуникативне, лингвистичке и интеркултурне компетенције.

Анализа уџбеника у настави страних језика не може се свести само на број задатака или присуство одређених језичких садржаја. Она подразумева и испитивање функције задатака: да ли су задаци усмерени на разумевање, репродукцију, примену, интеракцију, писано или усмено изражавање, медијацију или интеркултурно поређење. Посебно је важно утврдити да ли задаци ученика стављају у позицију активног корисника језика или га углавном усмеравају ка механичком увежбавању изолованих језичких елемената. У том смислу, анализа задатака представља један од начина да се процени дидактичка вредност уџбеника и његова усклађеност са прописаним стандардима.

За овај рад посебно је важно то што се анализира уџбеник за пети разред основне школе, односно за прву годину учења немачког језика као другог страног језика. На овом нивоу очекивано је да већина задатака буде усмерена ка основном нивоу постигнућа, али је истовремено важно испитати да ли уџбеник постепено уводи ученике у различите облике језичке активности. То подразумева развијање разумевања говора и писаног текста, основног усменог и писаног изражавања, усвајање лексичких и граматичких структура, као и почетне облике медијације и интеркултурног учења.

Полазећи од наведених теоријских и истраживачких увида, овај рад анализира задатке у уџбенику *Deutsch – Das will ich!* 1 са становишта њихове усклађености са стандардима постигнућа за други страни језик. Посебна пажња посвећује се томе које компетенције задаци развијају, који нивои постигнућа су најзаступљенији и да ли уџбеник омогућава уравнотежен развој функционално-прагматичке, лингвистичке и интеркултурне компетенције. На тај начин анализа уџбеника добија не само описни, већ и вредносни карактер, јер омогућава да се сагледају и предности и ограничења одабраног наставног материјала.

Општи стандарди, општа предметна компетенција и специфичне предметне компетенције у настави страних језика

Увођење образовних стандарда у образовни систем Србије повезано је са потребом да се јасније дефинишу очекивана постигнућа ученика на крају одређеног образовног циклуса. Стандарди омогућавају да се наставни процес усмери ка развоју знања, вештина и компетенција које ученик треба да стекне, али и да се процени у којој мери су та постигнућа остварена. У настави страних језика стандарди имају посебан значај јер се не односе само на познавање језичког система, већ и на способност ученика да страни језик користи у различитим комуникатив-

ним ситуацијама.

Ойшійи сїандарди йосїїїнућа за крај основної образовања за сїране језике дефинисани су у складу са концептом компетенцијских стандарда. Полазиште за њихово формулисање представљали су релевантни образовни документи, искуства из наставне праксе, као и Заједнички европски референтни оквир за језике. У Приручнику *Ойшійи сїандарди йосїїїнућа за крај основної образовања за сїране језике* стандарди су представљени као описи компетенција које ученик треба да развије на одређеном нивоу учења страног језика (DURBABA, ĐURIĆ i dr. 2017).

Стандарди су организовани на три нивоа постигнућа: основном, средњем и напредном. Основни ниво обухвата знања, вештине и умења која би требало да достигне највећи број ученика. Средњи ниво подразумева сложеније захтеве и виши степен самосталности у разумевању и употреби језика, док напредни ниво обухвата највиши степен развијености компетенција предвиђених за крај основног образовања. Оваква подела омогућава постепено праћење развоја ученичких постигнућа и јасније разликовање нивоа сложености језичких активности.

У контексту другог страног језика, посебно је важно имати у виду узраст ученика и број година учења. Ученици немачки језик као други страни језик најчешће почињу да уче у петом разреду основне школе, па је очекивано да уџбеници за тај разред у највећој мери буду усмерени ка основном нивоу постигнућа. Ипак, уџбенички задаци би требало да омогуће постепено развијање различитих језичких компетенција и да ученике припремају за сложеније облике разумевања, изражавања и интеракције.

Стандарди за стране језике заснивају се на општој предметној компетенцији и специфичним предметним компетенцијама. Општа предметна компетенција подразумева свест о језику као средству комуникације, основну језичку писменост и разумевање повезаности између језика и културе. Она обухвата способност ученика да се једноставним језичким средствима служи у усменој и писаној комуникацији, да разуме основне информације, да оствари једноставну интеракцију и да пренесе основне садржаје у приватном, јавном и образовном контексту.

Општа предметна компетенција конкретизује се кроз три специфичне предметне компетенције: функционално-прагматичку, лингвистичку и интеркултурну. Ове компетенције међусобно су повезане и у наставној пракси се најчешће не развијају изоловано. Један задатак у уџбенику може истовремено подстицати разумевање текста, употребу одређене лексике, примену граматичке структуре и развијање свести о културном контексту.

Функционално-прагматичка компетенција односи се на способност ученика да језик користи у конкретним комуникативним ситуацијама. Она обухвата разумевање говора, разумевање писаног текста, усмено изражавање, писмено изражавање и медијацију. У настави страног језика ова компетенција има централно место, јер показује у којој мери ученик може да разуме поруку, да на њу одговори, да изрази основне информације о себи и свом окружењу, као и да пренесе смисао једноставне поруке са једног језика на други.

Лингвистичка компетенција односи се на познавање и употребу језичког система. Она обухвата фонолошко-фонетска, правописна, лексичка, семантичка и граматичка знања. У уџбеницима за почетни ниво учења страног језика ова компетенција развија се кроз задатке који подстичу усвајање основног вокабулара, пра-

вилан изговор, препознавање и употребу једноставних граматичких структура, као и повезивање језичких облика са њиховом комуникативном функцијом.

Интеркултурна компетенција подразумева упознавање са културним специфичностима заједница циљног језика, али и развијање способности ученика да полазну и циљну културу посматра без предрасуда и стереотипа. У настави страног језика интеркултурна компетенција не треба да буде ограничена само на усвајање чињеница о земљама у којима се говори циљни језик, већ треба да подстиче разумевање различитих обичаја, начина живота, комуникативних навика и културних вредности.

Медијација, као део функционално-прагматичке компетенције, има све значајније место у савременој настави страних језика. Она подразумева способност ученика да пренесе основни смисао поруке, објасни једноставну информацију или посредује између матерњег и страног језика. Иако је у почетним фазама учења страног језика медијација ограничена на једноставне језичке активности, њено развијање је важно јер ученике припрема за реалне комуникативне ситуације у којима није довољно само разумети страни језик, већ је потребно и пренети значење друге.

У анализи уџбеника посебно је важно испитати на који начин задаци подржавају развој наведених компетенција. Задатак може бити усмерен на једну компетенцију, али често истовремено развија више компетенција. На пример, задатак у ком ученик слуша кратак дијалог, издваја основне информације и затим усмено одговара на питања може истовремено развијати разумевање говора, усмено изражавање и лингвистичку компетенцију. Слично томе, задатак који укључује читање текста о празнику или свакодневном животу у земљама немачког говорног подручја може повезивати разумевање писаног текста и интеркултурну компетенцију.

Због тога се у овом раду задаци у уџбенику *Deutsch – Das will ich! 1* анализирају према томе којим стандардима постигнућа одговарају, који ниво постигнућа подржавају и које компетенције развијају. Оваква анализа омогућава да се сагледа не само број задатака у уџбенику, већ и њихова дидактичка функција у односу на прописане стандарде за други страни језик.

Методологија истраживања

Истраживање је засновано на квантитативно-квалитативној анализи садржаја. Квантитативни део анализе обухвата евидентирање броја задатака у уџбенику и њихову расподелу по лекцијама, компетенцијама и нивоима постигнућа. Квалитативни део анализе усмерен је на тумачење начина на који поједини задаци доприносе развијању одређених стандарда постигнућа за други страни језик.

Корпус истраживања чини уџбеник *Deutsch – Das will ich! 1* ауторке Марије Травице, намењен ученицима петог разреда основне школе који немачки језик уче као други страни језик. Као нормативни оквир за анализу коришћен је Приручник *Ойшійи сїандарди йосїїїнућа за крај основної образовања за сїїране језике*, односно део који се односи на други страни језик (DURBABA, ĐURIĆ i dr. 2017). У анализу су укључени задаци из основног уџбеника, док задаци из радне свеске, приручника за наставнике и додатних наставних материјала нису били предмет овог истраживања.

Јединица анализе је појединачни задатак у уџбенику. Под задатком се у овом раду подразумева свака јасно издвојена активност у којој ученик треба да разуме, препозна, допуни, повеже, изговори, напише, преведе, пренесе информацију или на други начин употреби језички материјал. Овакво одређење појма задатка омогућава да се анализом обухвате различити типови активности у уџбенику, без ограничења само на механичко увежбавање језичких структура.

Поступак анализе одвијао се у неколико корака. У првом кораку евидентирани су сви задаци у уџбенику и разврстани по лекцијама. У другом кораку утврђено је којој језичкој активности или компетенцији сваки задатак припада: разумевању говора, разумевању писаног текста, усменом изражавању, писменом изражавању, медијацији, лингвистичкој компетенцији или интеркултурној компетенцији. У трећем кораку задаци су повезивани са одговарајућим стандардима постигнућа на основном, средњем и напредном нивоу. Један задатак могао је бити повезан са више стандарда уколико је истовремено развијао више језичких активности или компетенција.

Критеријум за повезивање задатка са одређеним стандардом био је заснован на очекиваној активности ученика. Задаци у којима ученик слуша кратак дијалог, препознаје познате речи или издваја основне информације повезивани су са стандардима разумевања говора. Задаци у којима ученик чита кратак текст, препознаје кључне информације или повезује прочитани садржај са сликом, табелом или питањем повезивани су са стандардима разумевања писаног текста. Задаци у којима ученик представља себе, описује породицу, свакодневне активности, простор, одећу, храну или слободно време повезивани су са стандардима усменог или писменог изражавања, у зависности од форме очекиваног одговора.

Задаци који су подразумевали препознавање, употребу или примену лексичких, граматичких, правописних и фонолошко-фонетских елемената језика повезивани су са лингвистичком компетенцијом. Задаци који су укључивали садржаје о земљама немачког говорног подручја, празницима, обичајима, свакодневном животу или културним специфичностима повезивани су са интеркултурном компетенцијом. Задаци у којима ученик треба да пренесе основни смисао поруке, објасни једноставну информацију или посредује између немачког и матерњег језика посматрани су као задаци медијације.

Приликом анализе узето је у обзир да један уџбенички задатак може имати више дидактичких функција. На пример, задатак који почиње слушањем кратког дијалога може истовремено развијати разумевање говора, усмено изражавање и лингвистичку компетенцију, уколико се од ученика очекује да након слушања употреби исте или сличне језичке структуре у сопственом говору. Због тога задаци нису посматрани искључиво као једнофункционалне активности, већ као наставне јединице које могу истовремено доприносити развоју више стандарда.

Резултати анализе приказани су табеларно и описно. Табеларни приказ омогућава преглед броја задатака по лекцијама и заступљености стандарда у оквиру појединачних лекција, док описни део анализе тумачи добијене резултате и указује на доминантне компетенције, слабије заступљене области и могуће дидактичке импликације. Поседна пажња посвећена је примерима задатака, јер они показују на који начин су поједини задаци повезани са конкретним стандардима постигнућа.

Ограничење истраживања огледа се у томе што је анализа обухватила само

један уџбеник, а не целокупан уџбенички комплет. У истраживање нису укључени радна свеска, приручник за наставнике, додатни дигитални материјали, нити стварна реализација задатака у наставној пракси. Због тога добијени резултати не показују у којој мери ученици заиста достижу прописане стандарде, већ у којој мери задаци у уџбенику пружају могућност за њихово развијање. Резултати се, стога, не могу генерализовати на све уџбенике немачког језика као другог страног језика, али могу представљати полазиште за шира истраживања уџбеничких комплета и њихове усклађености са стандардима постигнућа.

Резултати истраживања и дискусија

Уџбеник *Deutsch – Das will ich! 1* намењен је ученицима петог разреда основне школе који немачки језик уче као други страни језик. Уџбеник обухвата десет лекција, а након сваке друге лекције налази се одељак *Infoecke*, у оквиру кога се ученици упознају са одређеним културним садржајима земаља немачког говорног подручја. У анализираном уџбенику ови одељци обрађују теме *Die Schweiz, Zeit für Märchen, Servus aus Österreich, Berufe: Komponist* и *Deutschland*. На крају уџбеника налази се абецедни попис речи из лекција, као и приказ немачке абецеде.

У оквиру анализе евидентирано је укупно 163 задатка. Задаци су најпре разврстани по лекцијама, а затим су анализирани према томе које компетенције развијају и са којим стандардима постигнућа се могу повезати. У Табели 1 приказан је број задатака по лекцијама.

Табела 1. Број задатака по лекцијама у уџбенику *Deutsch – Das will ich! 1*

Лекција	Кратак опис лекције	Број задатака у уџбенику
Die Schulzeit ist schön	поздрави, представљање, школски инвентар, школски прибор, одређени и неодређени члан	12
Mein Tag	бројеви до 20, сати, ток дана, слободне активности, дани у недељи, глагол <i>sein</i> у презенту	13
Michaels Familie	чланови породице, оријентација у просторији, кућни љубимци, присвојне заменице, глагол <i>haben</i>	20
Winterzeit	зима, Божић у Немачкој, божићни обичаји, модални глагол <i>müssen</i>	16
Durch das Jahr	време, годишња доба, месеци, презент	18
Es schmeckt prima!	воће, поврће, напизи, количине, цене, бројеви од 20 до 100	21
Ich lebe hier ...	кућа, стан, просторије, предмети у простору, предлози <i>in, auf, unter</i> са дативом	17
Was ist auf der Straße los?	одећа, занимања, институције, боје, множина именица	13
Sport macht fit!	спорт, хигијена, модални глагол <i>können</i> , рефлексивни глаголи	17
Die Geburtstagsfeier	рођендан, рођенданске жеље, летњи распуст, глагол <i>lesen</i> , W-питања	16
Укупно:		163

Расподела задатака показује да је број задатака по лекцијама релативно уједначен, али да су поједине лекције садржајно обимније. Највећи број задатака налази се у лекцијама *Es schmeckt prima!* и *Michaels Familie*, што се може објаснити чињеницом да ове лекције обухватају већи број лексичких и граматичких садржаја, као и више могућности за комуникативну употребу језика. Најмањи број задатака налази се у лекцијама *Die Schulzeit ist schön*, *Mein Tag* и *Was ist auf der Straße los?*, али и ове лекције садрже задатке који развијају више језичких активности истовремено.

У наставку анализе задаци су повезивани са општим стандардима постигнућа за други страни језик. Анализа је показала да су задаци у највећој мери усмерени ка стандардима основног нивоа. Такав налаз је очекиван, будући да је реч о учбенику за пети разред основне школе, односно за прву годину учења немачког језика као другог страног језика. Ипак, поред доминације основног нивоа, уочено је и ограничено присуство задатака који се могу повезати са средњим нивоом постигнућа, пре свега у домену разумевања писаног текста.

Табела 2. Компетенције и стандарди постигнућа по лекцијама

Лекција	Компетенција	Стандарди постигнућа
Die Schulzeit ist schön	функционално-прагматичка компетенција	разумевање говора: 1.1.1; 1.1.2; 1.1.5. разумевање писаног текста: 1.1.6; 1.1.8. усмено изражавање: 1.1.10. писмено изражавање: / медијација: 1.1.23.
	лингвистичка компетенција	1.2.1; 1.2.4.
	интеркултурна компетенција	/
Mein Tag	функционално-прагматичка компетенција	разумевање говора: 1.1.1; 1.1.2; разумевање писаног текста: / усмено изражавање: 1.1.10; 1.1.12. писмено изражавање: 1.1.17; 1.1.19. медијација: /
	лингвистичка компетенција	1.2.1; 1.2.2; 1.2.3; 1.2.4.
	интеркултурна компетенција	/
Infoecke Die Schweiz	интеркултурна компетенција	1.3.1.

Michaels Familie	функционално-прагматичка компетенција	разумевање говора: 1.1.1; 1.1.2; 1.1.4. разумевање писаног текста: / усмено изражавање: 1.1.10; 1.1.11; 1.1.12; 1.1.14. писмено изражавање: 1.1.17; 1.1.18; 1.1.19. медијација: /
	лингвистичка компетенција	1.2.1; 1.2.2; 1.2.3; 1.2.4.
	интеркултурна компетенција	/
Winterzeit	функционално-прагматичка компетенција	разумевање говора: 1.1.2; 1.1.4. разумевање писаног текста: 1.1.9. усмено изражавање: 1.1.10; 1.1.11; 1.1.12; 1.1.14. писмено изражавање: 1.1.17; 1.1.18; 1.1.19; 1.1.20. медијација: /
	лингвистичка компетенција	1.2.1; 1.2.2; 1.2.3.
	интеркултурна компетенција	1.3.1.
Infoecke Zeit für Märchen	интеркултурна компетенција	1.3.1.
Durch das Jahr	функционално-прагматичка компетенција	разумевање говора: 1.1.2; 1.1.4. разумевање писаног текста: 1.1.9. усмено изражавање: 1.1.10; 1.1.11; 1.1.12; 1.1.14. писмено изражавање: 1.1.17; 1.1.19. медијација: /
	лингвистичка компетенција	1.2.1; 1.2.2; 1.2.3; 1.2.4.
	интеркултурна компетенција	/
Es schmeckt prima!	функционално-прагматичка компетенција	разумевање говора: 1.1.1; 1.1.2; 1.1.4. разумевање писаног текста: / усмено изражавање: 1.1.10; 1.1.11; 1.1.12; 1.1.14. писмено изражавање: 1.1.17; 1.1.19. медијација: /
	лингвистичка компетенција	1.2.1; 1.2.2; 1.2.3; 1.2.4.
	интеркултурна компетенција	/
Infoecke Servus aus Österreich	интеркултурна компетенција	1.3.1.

Ich lebe hier . . .	функционално-прагматичка компетенција	разумевање говора: 1.1.2; 1.1.4. разумевање писаног текста: 1.1.9. усмено изражавање: 1.1.10; 1.1.11; 1.1.12; 1.1.14. писмено изражавање: 1.1.17; 1.1.18. медијација: /
	лингвистичка компетенција	1.2.1; 1.2.2; 1.2.3; 1.2.4.
	интеркултурна компетенција	/
Was ist auf der Straße los?	функционално-прагматичка компетенција	разумевање говора: 1.1.2; 1.1.4. разумевање писаног текста: 1.1.8; 2.1.10. усмено изражавање: 1.1.10; 1.1.11; 1.1.12; 1.1.14. писмено изражавање: 1.1.17; 1.1.18. медијација: /
	лингвистичка компетенција	1.2.1; 1.2.2; 1.2.3; 1.2.4.
	интеркултурна компетенција	/
Infoecke Berufe: Komponist	интеркултурна компетенција	1.3.1
Sport macht fit!	функционално-прагматичка компетенција	разумевање говора: 1.1.2; 1.1.4. разумевање писаног текста: 1.1.9. усмено изражавање: 1.1.10; 1.1.11; 1.1.12; 1.1.14. писмено изражавање: 1.1.17; 1.1.19. медијација: /
	лингвистичка компетенција	1.2.1; 1.2.2; 1.2.3.
	интеркултурна компетенција	/
Die Geburtstagsfeier	функционално-прагматичка компетенција	разумевање говора: 1.1.2; 1.1.5. разумевање писаног текста: 1.1.6; 1.1.8; 1.1.9; 2.1.10. усмено изражавање: 1.1.10; 1.1.13; 1.1.14. писмено изражавање: 1.1.20. медијација: 1.1.22; 1.1.23.
	лингвистичка компетенција	1.2.1; 1.2.3; 1.2.4.
	интеркултурна компетенција	1.3.1.
Infoecke Deutschland	интеркултурна компетенција	1.3.1.

Приказ у Табели 2 показује да задаци у уџбенику најчешће развијају функционално-прагматичку и лингвистичку компетенцију. У оквиру функционално-прагматичке компетенције најзаступљенији су задаци који се односе на разуме-

вање говора, разумевање писаног текста и усмено изражавање. То је у складу са почетним нивоом учења другог страног језика, јер ученици у петом разреду најпре развијају способност препознавања основних информација, разумевања кратких исказа и употребе једноставних комуникативних образаца.

Лингвистичка компетенција заступљена је у свим лекцијама. Задаци омогућавају усвајање и увежбавање основног вокабулара, правилног изговора, правописа и једноставних граматичких структура. У анализираном уџбенику лексички и граматички садржаји најчешће су повезани са темама блиским узрасту ученика: школа, породица, свакодневне активности, годишња доба, храна, становање, одећа, спорт и рођендан. То представља позитивну страну уџбеника, јер се језички садржаји не појављују искључиво као изоловани граматички облици, већ су у великој мери смештени у комуникативни контекст.

Интеркултурна компетенција јавља се пре свега у одељцима *Infoescke*. Ови одељци имају важну улогу јер ученицима приближавају културне садржаје земаља немачког говорног подручја. Ипак, анализа показује да интеркултурна компетенција није равномерно интегрисана у све лекције, већ се најчешће јавља као посебан додатак након одређених наставних целина. То указује на могућност да се интеркултурни садржаји у већој мери повежу са редовним задацима у лекцијама, како би ученици језик и културу усвајали као међусобно повезане елементе.

Најмање је заступљена медијација. Задаци који се могу повезати са медијацијом јављају се у ограниченом броју, пре свега у првој и десетој лекцији. Овај налаз је значајан јер медијација има све важније место у савременој настави страних језика. Чак и на почетном нивоу учења могуће је ученике подстицати да пренесу основни смисао једноставне поруке, објасне значење познатих речи или посредују између немачког и матерњег језика у једноставним комуникативним ситуацијама.

Како би се јасније показало на који начин су задаци повезивани са стандардима постигнућа, у наставку се наводе репрезентативни примери анализираних задатака. Ови примери показују да један задатак може истовремено развијати више компетенција и више стандарда.

Табела 3. Примери анализираних задатака и њихова повезаност са стандардима постигнућа

Лекција	Страна/број задатка	Опис задатка	Компетенција	Стандард	Образложење
Die Schulzeit ist schön	стр. 8–9, задатак 3	Ученици слушају или читају кратак дијалог у коме се ликови поздрављају и представљају, а затим самостално изговарају основне реченице о себи.	функционално-прагматичка и лингвистичка	1.1.1, 1.1.2, 1.1.10, 1.2.1	Задатак омогућава препознавање основних комуникативних формула и њихову употребу у једноставној ситуацији представљања.

Mein Tag	стр. 18, задатак 7	Ученици повезују време на сату са свакодневним активностима и говоре када нешто раде током дана.	функционално-прагматичка и лингвистичка	1.1.1, 1.1.2, 1.1.10, 1.1.12, 1.2.2, 1.2.3	Задатак повезује разумевање временских одредби, лексику свакодневних активности и једноставно усмено изражавање.
Michaels Familie	стр. 25–26, задатак 2, 4	Ученици на основу слике или кратког текста представљају чланове породице и користе присвојне заменице.	функционално-прагматичка и лингвистичка	1.1.10, 1.1.11, 1.1.12, 1.1.17, 1.1.18, 1.2.1, 1.2.3	Задатак развија способност једноставног описивања породице и примену основних граматичких структура.
Winterzeit	стр. 39, задатак 7, 8	Ученици читају кратак текст о зими, Божићу или божићним обичајима и издвајају основне информације.	функционално-прагматичка и интеркултурна	1.1.9, 1.3.1	Задатак омогућава разумевање једноставног текста и упознавање са културним садржајима земаља немачког говорног подручја.
Durch das Jahr	стр. 47–48, задатак 2, 3, 4	Ученици слушају, читају или допуњују исказе о времену, годишњим добима и месецима, а затим усмено или писмено описују временске прилике и омиљено годишње доба.	функционално-прагматичка и лингвистичка	1.1.2, 1.1.4, 1.1.9, 1.1.10, 1.1.11, 1.1.17, 1.1.19, 1.2.1, 1.2.2, 1.2.3, 1.2.4	Задатак повезује разумевање једноставних исказа о времену и годишњим добима са употребом основне лексики и граматичких структура у усменом или писменом изражавању.
Es schmeckt prima!	стр. 64, задатак 16	Ученици учествују у једноставном дијалогу куповине, именују намирнице, количине и цене.	функционално-прагматичка и лингвистичка	1.1.10, 1.1.11, 1.1.12, 1.2.1, 1.2.4	Задатак симулира свакодневну комуникативну ситуацију и повезује лексику са практичном употребом језика.

Ich lebe hier ...	стр. 73, задатак 13	Ученици описују просторију и положај предмета користећи предлоге <i>in, auf</i> и <i>unter</i> са дативом.	функционално-прагматичка и лингвистичка	1.1.10, 1.1.14, 1.1.17, 1.1.18, 1.2.3, 1.2.4	Задатак повезује опис простора са применом граматичке структуре у комуникативном контексту.
Was ist auf der Straße los?	стр. 82–83, задатак 11, 12	Ученици читају кратке исказе о занимањима, институцијама или одећи и повезују их са одговарајућим сликама или појмовима.	функционално-прагматичка и лингвистичка	1.1.8, 2.1.10, 1.2.1, 1.2.4	Задатак захтева препознавање кључних информација и повезивање језичког материјала са визуелним или тематским контекстом.
Sport macht fit!	стр. 89–90, задатак 6, 8	Ученици говоре о спорту, хигијени и свакодневним навикама користећи модални глагол <i>können</i> и рефлексивне глаголе.	функционално-прагматичка и лингвистичка	1.1.10, 1.1.11, 1.1.14, 1.2.2, 1.2.3	Задатак омогућава употребу граматичких структура у тематски блиском контексту
Die Geburtstagsfeier	стр. 97, задатак 6, 7	Ученици читају или слушају рођенданску поруку, издавају основне информације и преносе њен смисао на матерњем језику.	функционално-прагматичка, лингвистичка и медијација	1.1.6, 1.1.8, 1.1.9, 1.1.20, 1.1.22, 1.1.23	Задатак повезује разумевање поруке, издвајање кључних информација и преношење основног смисла, што представља почетни облик медијације.

Наведени примери показују да задаци у уџбенику често развијају више стандарда истовремено. То је посебно важно у настави страног језика, јер се језичке активности у реалним комуникативним ситуацијама ретко јављају изоловано. На пример, задатак који почиње слушањем дијалога може се наставити усменим изражавањем, а затим и кратким писаним одговором. Такви задаци имају већу дидактичку вредност јер омогућавају интегрисано развијање више језичких вештина.

У целини, резултати анализе показују да је уџбеник *Deutsch – Das will ich!* 1 у значајној мери усклађен са стандардима постигнућа на основном нивоу. Његова предност огледа се у томе што задаци прате узраст ученика, постепено уводе лексичке и граматичке садржаје и омогућавају развој основне комуникативне компетенције. Већина задатака усмерена је ка разумевању једноставних исказа, препознавању основних информација, усменом и писменом изражавању у познатим ситуацијама и усвајању основних језичких структура.

С друге стране, анализа указује и на области које би могле бити више заступљене. Пре свега, медијација је присутна у малом броју задатака, иако је значајна за развој способности ученика да пренесе основни смисао поруке и посредује између матерњег и страног језика. Такође, интеркултурна компетенција углавном је везана за одељке *Infoecke*, док би било корисно да се културни садржаји чешће

интегришу у саме лекције и повежу са комуникативним задацима.

Значајан налаз представља и то што су задаци средњег нивоа ретко заступљени. Иако је то разумљиво с обзиром на почетни ниво учења, уџбеник би могао да садржи нешто већи број задатака који омогућавају диференциран рад са ученицима који брже напредују. Такви задаци не би нарушили прилагођеност уџбеника почетном нивоу, већ би наставнику пружили више могућности за индивидуализацију наставе.

Добијени резултати не показују стварну достигнућност стандарда код ученика, већ потенцијал уџбеничких задатака да допринесу развијању прописаних компетенција. Стварна оствареност стандарда зависи од начина на који наставник користи уџбеник, од додатних материјала, наставних метода, динамике рада и индивидуалних карактеристика ученика. Ипак, анализа показује да уџбеник представља релевантан наставни материјал за почетно учење немачког језика као другог страног језика, уз потребу да се одређене компетенције, нарочито медијација и интеркултурна компетенција, додатно развијају кроз наставничке интервенције и допунске активности.

Закључак

У раду је анализирана усклађеност задатака у уџбенику *Deutsch – Das will ich!* 1 за пети разред основне школе са *Ойшійим сїандардима йосїїїнућа за краї основної образовања за друїи сїїрани језик*. Анализа је била усмерена на утврђивање тога у којој мери задаци у уџбенику подржавају развој опште предметне компетенције и специфичних предметних компетенција, пре свега функционално-прагматичке, лингвистичке и интеркултурне компетенције.

Резултати истраживања показали су да је уџбеник у значајној мери усклађен са стандардима постигнућа на основном нивоу. Овакав резултат је очекиван, будући да је реч о уџбенику за пети разред основне школе, односно за прву годину учења немачког језика као другог страног језика. Задаци су најчешће усмерени ка разумевању једноставних усмених и писаних исказа, усвајању основног вокабулара, употреби једноставних граматичких структура и развијању почетних облика усменог и писаног изражавања.

Посебно је изражена заступљеност функционално-прагматичке и лингвистичке компетенције. Задаци у уџбенику омогућавају ученицима да препознају и употребе основне комуникативне обрасце, да се представе, говоре о породици, школи, свакодневним активностима, храни, становању, одећи, спорту и празницима. Лексички и граматички садржаји углавном су повезани са темама блиским узрасту ученика, што доприноси функционалнијем усвајању језика.

С друге стране, анализа је показала да су медијација и интеркултурна компетенција мање заступљене. Интеркултурни садржаји присутни су пре свега у одељцима *Infoeske*, али би било корисно да се у већој мери интегришу у саме лекције и повежу са комуникативним задацима. Медијација се јавља у ограниченом броју задатака, иако би и на почетном нивоу учења страног језика било могуће увести више активности у којима ученици преносе основни смисао поруке, објашњавају једноставне информације или посредују између матерњег и страног језика.

Још један важан налаз односи се на доминацију основног нивоа постигнућа. Иако је то у складу са узрастом ученика и почетним нивоом учења, уџбеник би

могао да садржи и нешто већи број задатака који постепено воде ка средњем нивоу. Такви задаци били би корисни за ученике који брже напредују, али и за наставнике, јер би омогућили већу индивидуализацију наставе.

Ограничење овог истраживања огледа се у томе што је анализиран само један уџбеник, без радне свеске, приручника за наставнике и додатних наставних материјала. Такође, истраживање није обухватило реализацију задатака у наставној пракси нити стварна постигнућа ученика. Због тога добијени резултати не показују у којој мери ученици заиста достижу прописане стандарде, већ у којој мери задаци у уџбенику пружају могућност за њихово развијање.

У наредним истраживањима било би корисно анализирати целокупан уџбенички комплет, укључујући радну свеску, приручник за наставнике и додатне материјале. Такође би било значајно испитати усклађеност целе серије уџбеника од петог до осмог разреда са стандардима постигнућа, како би се сагледала прогресија развоја компетенција током другог циклуса основног образовања. Посебну вредност имала би и компаративна анализа више одобрених уџбеничких комплета за немачки језик као други страни језик.

Ово истраживање може бити корисно наставницима немачког језика јер указује на то које компетенције анализирани уџбеник снажније подржава, а које је потребно додатно развијати кроз наставничке активности, допунске материјале и прилагођене задатке. Истовремено, резултати могу бити значајни и ауторима уџбеника, јер показују да уџбенички задаци треба да буду не само тематски прилагођени узрасту ученика, већ и јасно повезани са прописаним стандардима постигнућа.

Цитирана литература

- BAZIĆ, SEKULIĆ 2017: BAZIĆ, Jovan i Bojana SEKULIĆ. „Ideološki ciljevi i sadržaji u programima za prvi ciklus osnovnog obrazovanja u Srbiji”. *Politička revija* 2 (2017): 65–85. DOI: 10.22182/pr.5222017.5.
- BAUCAL 2013: BAUCAL, Aleksandar. „Standardi obrazovnih postignuća u Srbiji: iskustva iz prve decenije”. *Inovacije u nastavi* XXVI, 3 (2013): 7–23. [orig.] БАУЦАЛ, Александр. „Стандарди образовних постигнућа у Србији: искуства из прве деценије”. *Иновације у настави* XXVI, 3 (2013): 7–23.
- BUGARSKI 2002: BUGARSKI, Ranko. *Nova lica jezika*. Beograd: Biblioteka XX vek, 2002.
- DURBABA 2021: DURBABA, Olivera. „Rano učenje stranih jezika i jezička diversifikacija kao elementi (školske) jezičke politike”. *Philologia* 2, 1 (2021): 51–57.
- HAMILTON, BERENDS i dr. 2005: HAMILTON, Laura S., Mark BERENDS i Brian M. STECHER. *Teachers' Responses to Standards-Based Accountability*. RAND Education Working Paper WR-259-EDU. Santa Monica: RAND Corporation, 2005.
- KLENOWSKI 2013: KLENOWSKI, Val. „Towards improving public understanding of judgement practice in standards-referenced assessment: an Australian perspective”. *Oxford Review of Education* 39, 1 (2013): 36–51. DOI: 10.1080/03054985.2013.764759.

Извори

- DURBABA, ĐURIĆ i dr. 2017: DURBABA, Olivera, Ljiljana ĐURIĆ, Ana JOVANOVIĆ, Katarina ZAVIŠIN, Jelena GINIĆ, Luka MEDENICA, Aleksandra SEKULIĆ i Jelena RAŠEVIĆ. *Opšti standardi postignuća za kraj osnovnog obrazovanja za strani jezik: priručnik za*

nastavnike. Beograd: Zavod za vrednovanje kvaliteta obrazovanja i vaspitanja, 2017. [orig.] ДУРБАБА, Оливера, Љиљана ЂУРИЋ, Ана ЈОВАНОВИЋ, Катарина ЗАВИШИЊ, Јелена ГИНИЋ, Лука МЕДЕНИЦА, Александра СЕКУЛИЋ и Јелена РАШЕВИЋ. Општи стандарди постигнућа за крај основног образовања за страни језик: приручник за наставнике. Београд: Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања, 2017.

STANIĆ, IVANIĆ i dr. 2010: STANIĆ, Aleksandar, Dušan IVANIĆ, Kata SIMIĆ MIŠIĆ, Tatjana ŽIGIĆ, Duška KLIKOVAC, Jasmina MOSKOVljević POPOVIĆ, Slavka JOVANOVIĆ, Tatjana ŠOFRANAC, Zora MRKALJ, Adrijana MARČETIĆ, Milorad RIKALO, Nadežda KIROVSKI, Svetlana LAKIĆEVIĆ i Dijana PLUT. Образовни стандарди за крај обавезног образовања. Београд: Министарство просвете Републике Србије – Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања, 2010. [orig.] СТАНИЋ, Александар, Душан ИВАНИЋ, Ката СИМИЋ МИШИЋ, Татјана ЖИГИЋ, Душка КЛИКОВАЦ, Јасмина МОСКОВЉЕВИЋ ПОПОВИЋ, Славка ЈОВАНОВИЋ, Татјана ШОФРАНАЦ, Зора МРКАЉ, Адријана МАРЧЕТИЋ, Милорад РИКАЛО, Надежда КИРОВСКИ, Светлана ЛАКИЋЕВИЋ и Дијана ПЛУТ. *Образовни стандарди за крај обавезног образовања*. Београд: Министарство просвете Републике Србије – Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања, 2010.

TRAVICA 2018: TRAVICA, Marija. *Deutsch – Das will ich! 1: nemački jezik za peti razred osnovne škole*. Beograd: BIGZ školstvo, 2018.

Katarina Z. Minić

DIE ÜBEREINSTIMMUNG DER AUFGABEN IM LEHRWERK DEUTSCH – DAS WILL ICH! 1 MIT DEN LEISTUNGSSTANDARDS FÜR DEUTSCH ALS ZWEITE FREMDSPRACHE

Zusammenfassung

Gegenstand dieser Arbeit ist die Analyse der Übereinstimmung der Aufgaben im Lehrwerk *Deutsch – Das will ich! 1* für die fünfte Klasse der Grundschule mit den allgemeinen Leistungsstandards für das Ende der Grundschulbildung im Bereich der zweiten Fremdsprache. Ziel der Untersuchung ist es festzustellen, inwieweit die Aufgaben im analysierten Lehrwerk zur Entwicklung der allgemeinen Fachkompetenz sowie der spezifischen Fachkompetenzen beitragen, insbesondere der funktional-pragmatischen, linguistischen und interkulturellen Kompetenz.

Die Untersuchung basiert auf einer quantitativ-qualitativen Inhaltsanalyse. Das Korpus umfasst 163 Aufgaben aus dem Lehrwerk. Die Aufgaben wurden zunächst nach Lektionen erfasst und anschließend den entsprechenden Kompetenzen, sprachlichen Aktivitäten und Leistungsniveaus zugeordnet. Dabei wurde berücksichtigt, dass eine einzelne Aufgabe mehrere Kompetenzen und Standards gleichzeitig fördern kann.

Die Ergebnisse zeigen, dass die Aufgaben überwiegend auf die Entwicklung der Standards der Grundstufe ausgerichtet sind. Dies ist angesichts der Zielgruppe und des ersten Lernjahres von Deutsch als zweiter Fremdsprache zu erwarten. Am stärksten vertreten sind Aufgaben zur Entwicklung der funktional-pragmatischen und der linguistischen Kompetenz, insbesondere Aufgaben zum Hörverstehen, Leseverstehen, mündlichen Ausdruck und zur Anwendung grundlegender lexikalischer und grammatischer Strukturen. Mediation, interkulturelle Kompetenz und

Aufgaben der mittleren Leistungsstufe sind dagegen in geringerem Maße vertreten.

Die Analyse zeigt, dass das Lehrwerk in hohem Maße mit den Leistungsstandards der Grundstufe übereinstimmt. Zugleich weisen die Ergebnisse darauf hin, dass das Lehrwerk durch eine stärkere Integration von Aufgaben zur Mediation, durch eine häufigere Einbindung interkultureller Inhalte in die einzelnen Lektionen sowie durch Aufgaben für differenzierten Unterricht weiter verbessert werden könnte. Die Ergebnisse dieser Untersuchung können Deutschlehrkräften als Orientierung bei der Planung ergänzender Aktivitäten dienen und zugleich Hinweise für die Weiterentwicklung von Lehrwerken für Deutsch als zweite Fremdsprache geben.

Schlüsselwörter: Grundschule, fünfte Klasse, Deutsch als zweite Fremdsprache, Leistungsstandards, Aufgaben, Lehrwerkanalyse, *Deutsch – Das will ich! 1*